

ตำบลหนองหมากฝ้าย

อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ความรู้ คือเมล็ดพันธุ์
ช่วยแบ่งปันขยายผล

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๗ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๔ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๒ แผนที่ความรู้
- ๓๔ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๖ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลหนองหมากฝ้าย

“รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้
และพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ มีชีวิตพออยู่พอกิน
แต่รู้จักการบริหารจัดการที่ดี มีจิตอาสา
ทำให้ใจอิ่มเอมไปด้วยความสุข
ไม่จิตติดวัตถุเงินและความฟุ้งเฟ้อ”

โมเดลหนองหมากฝ้าย : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

แกนนำชุมชน
ครัวเรือน
พอเพียงอาสา
(นำเสนอแผนการ
จัดการน้ำ
จุดคานงัดตำบล)

ทีมงาน
ภาคสนาม
ปตท.

กลไกขับเคลื่อน

ภาคีเครือข่าย

มูลนิธิสิทธ
ธรรมชาติ

- วัดโพธิ์วิชชาลัย
- กศน. สระแก้ว
- หน่วยทหารพัฒนา
- อบต.

บริบทชุมชน

กระบวนการ

ต้นแบบความพอเพียง

- เกิดครัวเรือนอาสาตำบลปลูกอยู่ปลูกกิน
- เกิดโรงเรียนต้นแบบ ๕ แห่ง

พัฒนากลุ่มอาชีพ

- ฐานข้อมูลธนาคารชีควาย
- จุดเรียนรู้การพึ่งตนเอง อาหาร/กองทุนอาหาร

ส่งเสริมเยาวชน

- เครือข่ายนักอนุรักษ์รุ่นเยาว์
- จัดตั้งศูนย์เด็กรักถิ่น

ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า

- แผนที่ดิน น้ำ ป่า
- ธนาคารขยะ

ผลลัพธ์เด่น
ที่เกิดขึ้น

สภาพ แวดล้อม

การตั้งถิ่นฐานในตำบลหนองหมากฝ้ายเกิดขึ้นเมื่อ ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา โดยชาวบ้านอพยพมาจาก เวียงจันทน์ ประเทศลาว ในตอนนั้นชาวบ้านได้ปลูก "ต้นฝ้าย" บริเวณจอมปลวกใหญ่ใกล้หนองน้ำ เมื่อ ต้นฝ้ายเจริญเติบโตจึงออกดอกบานสะพรั่งเต็มพื้นที่ เป็นที่มาที่ชาวบ้านตั้งชื่อไว้ว่า "หนองหมากฝ้าย" พื้นที่ตำบลหนองหมากฝ้ายมีลักษณะเป็นทิวเขาสลับซับซ้อน มีป่าไม้มากมาย และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่สมบูรณ์ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดเอียงเป็นสันปันน้ำ โดยพื้นที่ตอนกลางส่วนล่างมีการเพาะปลูก พืชสวนไร่ นา และมีป่าโปร่งจำนวนมาก โดยพืชเศรษฐกิจที่ชาวหนองหมากฝ้ายนิยมปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และยางพารา ที่สำคัญมีการปลูกไม้ยูคาลิปตัสเพื่อส่งจำหน่ายให้กับโรงงานรับซื้อไม้ เพื่อนำไปผลิตกระดาษ ตำบลหนองหมากฝ้ายมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติต่างๆ หลายแหล่ง ซึ่งใช้ในด้าน

อุปโภคบริโภค และเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร แต่หลายปีที่ผ่านมาได้มีการปลูกต้นยูคาลิปตัสเป็น จำนวนมาก ทำให้พื้นดินเริ่มเสื่อมสภาพและเกิดปัญหาแห้งแล้งตามมา ชาวบ้านจึงต้องหันมาร่วมมือกัน ฟื้นฟู อนุรักษ์ และบำรุงรักษาไว้เพื่อให้ลูกหลานทำกินต่อไปในอนาคต

ตำบลหนองหมากฝ้ายแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ ๖,๐๐๐ คน จำนวน คราวเรือนประมาณ ๑,๕๐๐ คราวเรือน เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ชาวหนองหมากฝ้ายได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาปรับใช้เพื่อการดำรงชีวิต ชาวบ้านมีความโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ด้วยความเจริญในด้านวัตถุและกระแสนิยมที่ถาโถมเข้ามา ทำให้วิถีชีวิตและ ความเป็นอยู่ของคนในตำบลเริ่มเปลี่ยนแปลงไปและเกิดหนี้สินจำนวนมาก 💧

ความเป็นมา

หากจะนับรวมตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมาจนถึงยุคปัจจุบัน สามารถแบ่งยุคของการพัฒนาในตำบลหนองหมากฝ้ายออกเป็น ๒ ยุคสำคัญ ได้แก่

พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๐

ยุคเริ่มต้น

มีชาวบ้านอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หนองหมากฝ้าย ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าเร่ที่มาขายวัวควาย เมื่อได้เห็นสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้มีการจับจองพื้นที่เพื่อลงหลักปักฐานสร้างครอบครัว จนเริ่มขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ เกิดเป็นชุมชนขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงนั้นอาหารการกินมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเก็บหาได้จากผืนป่า ถือเป็นยุคอยู่ข้าวอยู่น้ำ ชาวบ้านแลกเปลี่ยนอาหารและของใช้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิตโดยพึ่งพิงธรรมชาติ ปลูกอยู่ปลูกกิน แต่ต่อมาเริ่มเข้าสู่ระบบการซื้อขาย ชาวบ้านหันมาประกอบอาชีพทำไร่ทำนากันมากขึ้น จนเกิดการบุกรุกป่า ทำให้พื้นที่บริเวณนี้กลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและการเพาะปลูก

ในช่วงนั้นเองได้มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งฐานปฏิบัติการ ทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่อาศัย

อยู่ในบริเวณนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงข่าว จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาโดยได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี ประสานงานกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดวางโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรีตามพระราชดำริขึ้น โดยร่วมมือกับกองทัพภาคที่ ๑ จังหวัดปราจีนบุรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ โดยพระราชทานแนวทางการพัฒนาไว้ ๓ ด้าน คือ ๑ การพัฒนาทางด้านจิตใจของราษฎร ๒ การพัฒนาทางด้านความรู้การประกอบอาชีพ และ ๓ การจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๕๑

ยุคกระแสทุนนิยม

และการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเอง

ชาวบ้านหนุ่มสาวบางส่วนเริ่มออกไปหางานทำที่กรุงเทพฯ ทำให้ในชุมชนเหลือแต่ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุยังคงประกอบอาชีพทำนาและเพาะปลูกพืชไร่หาเลี้ยงชีพ ส่วนเด็กที่จบการศึกษาไปได้ย้ายไปทำงานในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมากเช่นกัน วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเริ่มเลือนหายไปจากชุมชน ทำให้เกิดระบบการซื้อขายทดแทน ต่อมาทางตำบลมีโครงการสร้างเขื่อนพระพรอง ทำให้เป็นปีทองของการซื้อขายที่ดิน ชาวบ้านเริ่มมีการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และต่อมาชาวบ้านได้เข้าไปถางป่าเพื่อจับจองพื้นที่ทำเรือนสวนไร่ นา ส่งผลให้ที่ดินทำกินจึงเริ่มลดลง และส่งผลกระทบต่อสภาพของผืนดิน จนกระทั่งมีหน่วยงานภาคีเข้ามาร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง

■ กุณตำบล

ต้นทุนการพัฒนาของตำบลหนองหมากฝ้ายที่ดำเนินเรื่อยมาตั้งแต่อดีตนั้นได้เกิดการพัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีฐานมาจากการพึ่งพาตนเอง การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสามารถแบ่งต้นทุนการพัฒนาที่สำคัญออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีการนำทรัพยากรมาใช้ในการหล่อเลี้ยงอาชีพ เช่น ทำนา ปลูกไม้ยูคาลิปตัส และเมื่อมีโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เข้ามาทำให้เกิดการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรต่างๆ มากมาย รวมทั้งหน่วยงานภาคีที่เข้ามาส่งเสริมด้านการเกษตร เช่น เกษตรจังหวัดและพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ทักษะอาชีพที่เข้มแข็ง โดยมีหน่วยงานและภาคี
ต่างๆ เข้ามาสนับสนุน จากการอบรมให้ความรู้และการศึกษา
คู่ขนาน ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เพื่อส่งเสริมทักษะ
อาชีพของชุมชน และสร้างรายได้เสริมหลังจากว่างเว้น
จากการทำอาชีพหลัก ได้แก่ กลุ่มสตรี อสม. กลุ่มเกษตร
กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน ตำรวจแม่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์
ของตำบล

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำ
เกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา จักสาน และทอผ้า ฯลฯ
ที่สืบทอดมาจากปู่ย่าตายาย และปัจจุบันก็ยังอนุรักษ์ไว้
ให้ลูกหลานต่อไป

การสนับสนุนจากองค์กรภาคี ได้แก่ ศูนย์กสิกรรม
ธรรมชาติ กศน. โพธิวิซาลัย อบต. และ หน่วยทหาร
พัฒนา ฯลฯ โดยแต่ละภาคีมีการส่งเสริมและสนับสนุน
ในด้านต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นด้านแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง 💧

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ก้าวแรกในการเข้าสู่โครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียงของตำบลหนองหมากฝ้ายนั้น เริ่มต้นจากการได้รับคำแนะนำจาก อ.วิวัฒน์ ศัลยกำธร แห่งมูลนิธิสิทธกรรมธรรมชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการฯ เพราะเห็นว่าตำบลหนองหมากฝ้ายเป็นตำบลที่มีปัญหาหลายด้าน เช่น เป็นพื้นที่สีแดง ปัญหาการเมืองท้องถิ่น และมีผู้ทรงอิทธิพลในพื้นที่ ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายความสามารถอย่างสูงในการแก้ไขปัญหาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างตำบลให้เป็นตำบลที่เข้มแข็ง

แต่ด้วยฐานทุนเดิมของตำบลที่พอมืออยู่บ้าง ทำให้ตำบลหนองหมากฝ้ายเริ่มสะสมต้นทุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะแนวทางในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ในครั้งนี้ถือเป็นการต่อยอดจากฐานงานเดิมที่ทางตำบลได้ร่วมทำไว้กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย โครงการฯ จึงเป็นเสมือนเพื่อนร่วมทางในการทำงาน เพื่อให้ตำบลก้าวไปสู่ความพอเพียง 💧

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลหนองหมากฝ้าย

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายสมาน ถาวรสาลี

คณะกรรมการฝ่าย
บริหารแผนงาน/กิจกรรม

นายประเสริฐพร ถาวรยิ่ง
นางสาวปาริชาติ พิขุนทด
นางสาวทองทิพย์ เตมีรัตน์
นางสมปอง สมุศรีรำ
นางอรรวรรณ พิบูล
นางสายสมร สุกตะระพรม
นายปรีชา ออมสิน

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นายสมาน ถาวรสาลี
นายประเสริฐพร ถาวรยิ่ง
นางสาวปาริชาติ พิขุนทด
นางนีนุช ประสิทธิ์ยุทธศิลป์
นางโสภา อุ่มจิตร
นางบัวลอย สุขแสนสุข
นางสาวสุนันทา บุญสนอง

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อจัดจ้าง

นายสันติย์ สุ่มมาตย์
นายสมหมาย คำสวรรค์

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นางคำปุ่น ถาวรยิ่ง
นางสมอ พรหมศิริ
นางชำนาญ สาระนั้น

ในช่วงแรกของการทำงานนั้น คณะกรรมการโครงการฯ ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีตำแหน่งทางสังคมหรือเป็นผู้นำทางการ พอทำงานไปสักระยะหนึ่งมีผู้นำบางส่วนได้ลงออกไป เนื่องจากคิการกิจปฏิบัติงานจากหน่วยงานอื่น เหลือเฉพาะคณะทำงานบางส่วนเท่านั้น

องค์ประกอบคณะกรรมการโครงการฯ มีทั้งที่เป็นแกนนำทางการ แกนนำธรรมชาติ และแกนนำที่มีคุณสมบัติทั้งสองอย่างรวมกัน โดยคณะกรรมการโครงการฯ ส่วนใหญ่จะเป็นแกนนำที่มาจากหลายหมู่บ้าน มีความรู้จักมักคุ้นกันดี ในช่วงแรกที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ มีปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เมื่อเริ่มทำงานไปสักระยะหนึ่ง กรรมการโครงการฯ แต่ละคนก็เริ่มที่จะเรียนรู้และเข้าใจในการทำงานที่ชัดเจน โดยหลักการทำงานในพื้นที่คือ "ทำงานตามโจทย์" เห็นผลในเชิงประจักษ์" จากความไม่ลงรอยกันเกิดความขัดแย้งกันบ้าง ก็สามารถที่จะคลี่คลายลงและทำงานร่วมกันได้ดี

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ทีมงานภาคสนาม ปตท. เป็นอีกกลไกสำคัญในการปฏิบัติงานให้กับโครงการฯ โดยมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการ ครั้วเรือนพอเพียงอาสา

และสนับสนุนการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ซึ่งประกอบด้วยที่ปรึกษาภาค เจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล

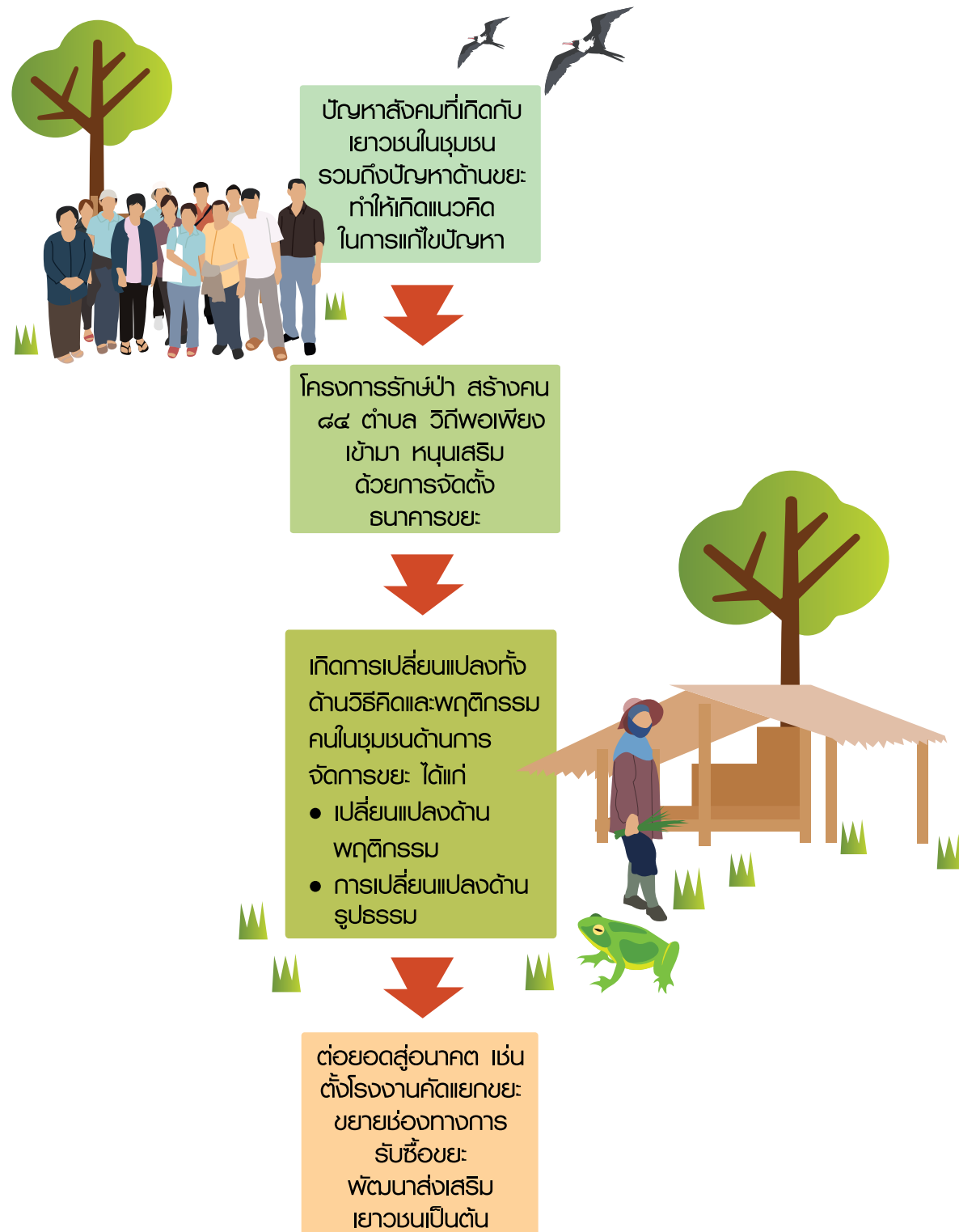
ที่ปรึกษาภาคและเจ้าหน้าที่ประจำภาค เป็นตัวแทนของโครงการฯ ในการทำงานร่วมกับตำบล โดยเป็นผู้ให้คำแนะนำ วิเคราะห์สภาพปัญหาจากการดำเนินงาน ติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ตามแผนงานและกิจกรรมต่างๆ โดยเข้าไปวิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพ และความพร้อมของคณะทำงาน มีการปรับความคิดของกลุ่มคนหลายฝ่ายให้เกิดการสื่อสารที่เข้าใจตรงกัน แต่ไม่ชี้นำเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามโดยระดมความคิดเห็นของแกนนำและชาวบ้าน เพื่อมาร่วมกันสร้างแผนตำบลวิถีพอเพียง

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายโดยเป็นผู้เก็บรวบรวมเอกสาร ติดตามการทำงานร่วมกับภาคี ชี้แจงรายละเอียดของเป้าหมายของโครงการฯ ทั้ง ๘ เป้าหมาย รวมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนได้วิเคราะห์ศักยภาพจากต้นทุนและปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียง 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่

ธนาคารขยะ

การจัดตั้งธนาคารขยะ ตำบลหนองหมากผ่าย เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการให้เยาวชนในตำบลหันมาทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกันและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในตำบล ได้แก่ ปัญหา ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท เยาวชนไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ก่อปรกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยขยะ ส่งผลกระทบทางอ้อมคือ เยาวชนขาดสุขภาวะที่ดี จึงเป็นต้นเหตุของการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ทำให้แกนนำตำบลอย่าง ชมวยถาวรสาลี เกิดแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนที่นับวันจะเพิ่มทวีขึ้นเรื่อยๆ โดยใช้เยาวชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนงาน

โครงการฯ ได้เข้ามาหนุนเสริมแนวคิดในเรื่องการจัดตั้งธนาคารขยะ เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน และการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยเริ่มต้นจากการศึกษาดูงานตามแผนตำบลวิถีพอเพียงของโครงการฯ ณ บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จากนั้นจึงนำความรู้มาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อบริบทแวดล้อมของชุมชน โดยใน

ปีแรก (ปี พ.ศ.๒๕๕๒) ได้มีการร่วมประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผน และจัดระบบบริหารจัดการกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งการระดมเงินทุนจากสมาชิก เพื่อใช้เป็นค่าบริหารจัดการและค่าดำเนินการภายในธนาคาร ตลอดจนการวางแผนงบประมาณจากโครงการฯ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเพิ่มทักษะในด้านการบริหารจัดการด้านขยะให้กับบุคลากรในชุมชนเพื่อให้เยาวชนและคนในตำบลมีจิตสำนึกร่วมกันต่อการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ส่งเสริมด้านการออมให้กับคนในชุมชน ทำให้รู้จักการประหยัด และเกิดการสะสมเงินทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

รูปธรรมความสำเร็จจากการดำเนินโครงการธนาคารขยะในด้านต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิถีคิด ส่งผลให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลง สรุปได้เป็น ๒ ประเด็นหลัก ได้แก่

การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมคน ในชุมชนเริ่มมองเห็นคุณค่าของการจัดการขยะ มูลค่าของขยะแต่ละประเภทและรู้จักวิธีการคัดแยก โดยคณะกรรมการโครงการฯ และสมาชิกของธนาคารขยะเริ่มเรียนรู้และเข้าใจระบบการบริหารจัดการธนาคารขยะ เกิดการออมทรัพย์ในชุมชน โดยทำให้คนในชุมชนต่างมองเห็นคุณค่า และจัดหาขยะที่ไม่ใช้แล้ว ตามถนนหนทางหรือในการจัดงานต่างๆ แล้วนำมาคัดแยกเพื่อส่งขายให้กับธนาคารขยะ และนำเงินที่ได้มาใช้ในการออม

การเปลี่ยนแปลงด้านรูปธรรมทำให้สภาพภูมินิเวศของชุมชนสะอาดขึ้น มีปริมาณขยะลดลง และบ้านเรือนดูสะอาดตา สิ่งแวดล้อมดีเกิดการขยายเครือข่ายการทำงาน จากจุดเริ่มต้นคือหมู่ที่ ๗ ได้ขยายการสร้างเครือข่ายไปยังหมู่ที่ ๑ ๒ ๓ และ ๘ ตามลำดับ โดยมีต้นแบบการเรียนรู้ อยู่ที่หมู่ที่ ๗ ซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และถือเป็น จุดการเรียนรู้ที่สำคัญของตำบล

โดยแผนงานในอนาคตคือ การขยายไปเป็น โรงงานคัดแยกขยะในระดับตำบล ขยายช่องทางการรับซื้อขยะโดยเปิดเป็นศูนย์กลางการรับซื้อขยะระดับตำบลโดยใช้รถมารับซื้อขยะ การพัฒนาและส่งเสริมเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนในตำบลให้กลายเป็นโรงเรียนต้นแบบวิถีพอเพียง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ของชุมชน

กลุ่มเด็กรักถิ่น

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา เยาวชนในตำบลหนองหมากฝ้ายมีการทะเลาะวิวาทกันบ่อย โดยเฉพาะเด็กต่างหมู่บ้าน ทำให้เยาวชนแตกความสามัคคีกัน อีกทั้งปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและทางตำบลเองก็ไม่ได้มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมเยาวชนเหมือนกับตำบลอื่นๆ ทางแกนนำและชาวบ้านจึงได้มีวางแผนที่จะส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติดและการทะเลาะวิวาท ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมภายใต้ชื่อ "กลุ่มเด็กรักถิ่น ตำบลหนองหมากฝ้าย" เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะความรู้ กระบวนการคิด และการพัฒนาสาธารณประโยชน์ของชุมชนไปพร้อมๆ กัน

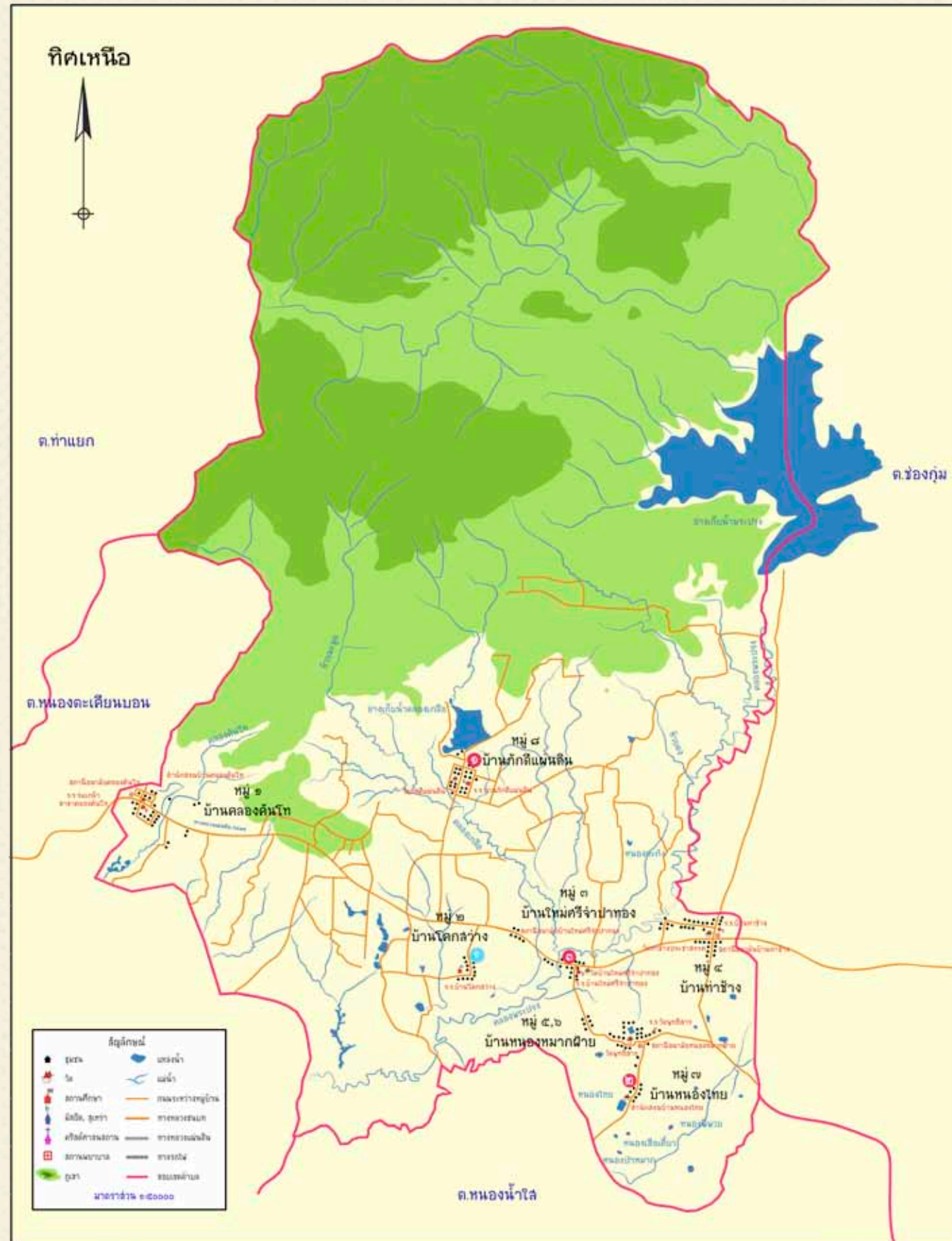
โครงการฯ ได้เข้ามาหนุนเสริมแนวคิดดังกล่าว ตั้งแต่การจัดตั้งกลุ่ม การพัฒนาทักษะความรู้ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ โดยได้นำแนวคิดด้านทรัพยากรท้องถิ่นมาผนวกเข้ากับการอบรมให้ความรู้

เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกและการวางแผนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเชื่อมร้อยความคิดของคนทั้ง ๓ วัย ได้แก่ เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ให้มาทำงานร่วมกัน ในด้านการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การจัดทำสารคดี ชุมชน การจัดทำแผนที่เดินดิน การจัดเก็บข้อมูล ภาคนาม การรวบรวมรายชื่อปราชญ์ชุมชน และการจัดทำองค์ความรู้ต่างๆ

จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ กลุ่มเยาวชนเริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่นของตน โดยมีแนวคิดที่จะทำกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ร่วมกัน เกิดการรวมตัวของเครือข่ายเยาวชนทั้ง ๘ หมู่บ้าน จนเกิดเป็นเครือข่ายเยาวชนที่เข้มแข็ง และพัฒนาเยาวชนมีทักษะความรู้จากการเก็บบันทึกข้อมูล สามารถรู้จักและเข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของชุมชน ทั้งยังทำให้เยาวชนมองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญต่อชุมชน สิ่งเหล่านี้ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต 💧

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลหนองหมากฝ้าย

ครัวเรือนต้นแบบวิถีพอเพียง

๑ นางสาวปาริชาติ พิขุนทด, นายสมาน ถาวรลาลี

จุดเรียนรู้

๑ กลุ่มสมุนไพร (หมู่๘)

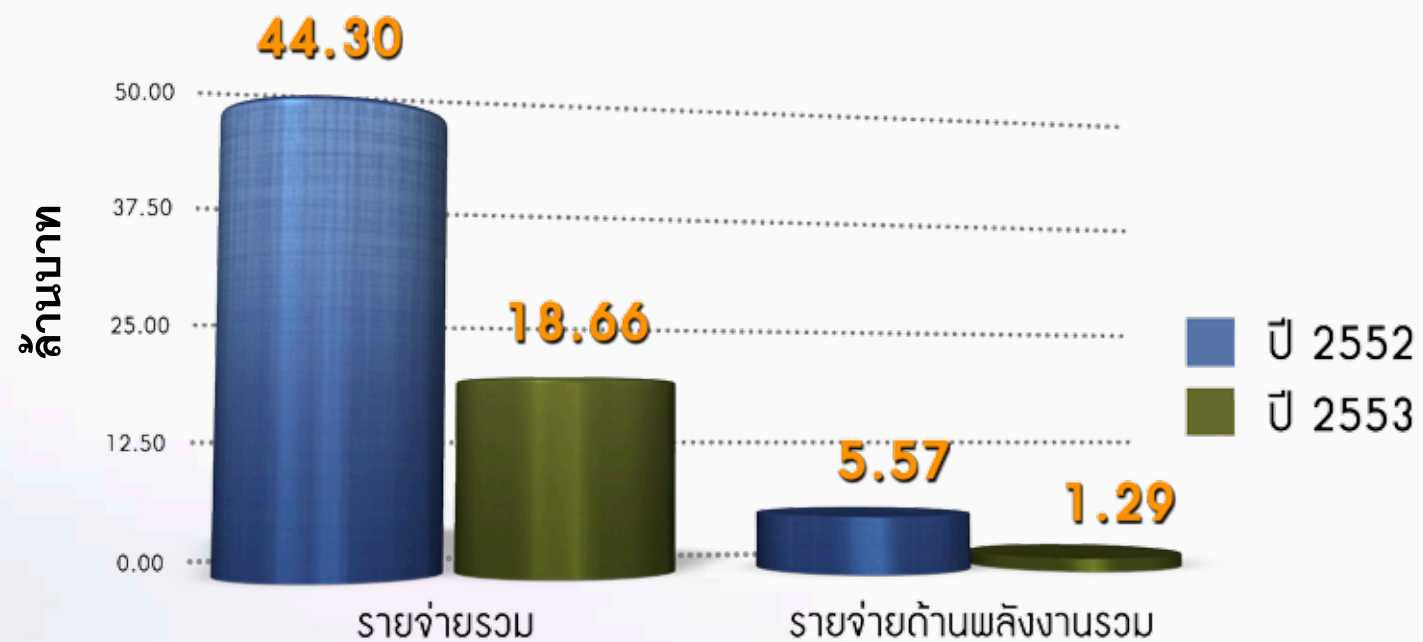
๒ ธนคารขยะ (หมู่๗)

๓ เด็กรักษากิน (หมุ่ม๓)

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

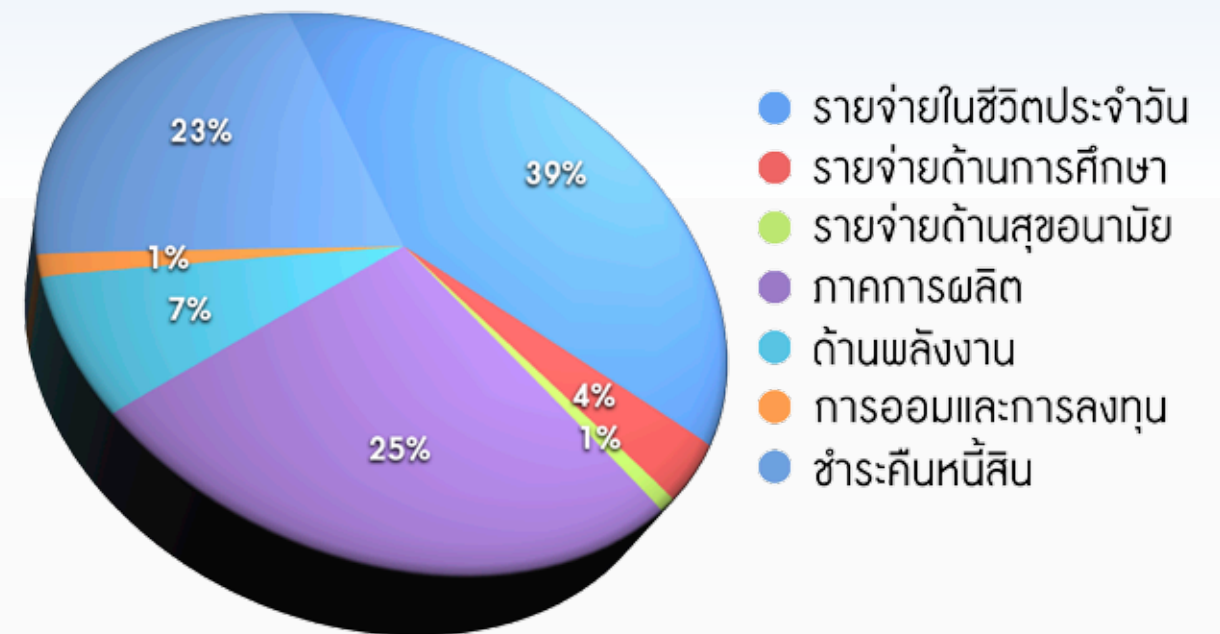
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือนและพลังงาน ระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่ารายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๒๕.๖๔ ล้านบาท คิดเป็น ๕๘% ของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายค่านพลังงานในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๔.๒๘ ล้านบาท คิดเป็น ๘๗% ของรายจ่ายค่านพลังงานในปี ๒๕๕๒ ดังแสดงในแผนภูมิ ๑

แผนภูมิ ๑ ข้อมูลเปรียบเทียบรายจ่ายรวมและรายจ่ายด้านพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

เมื่อจำแนกสัดส่วนของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ พบว่า หมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวันมีสัดส่วน ๓๙% ซึ่งเป็นสัดส่วนมากที่สุด ดังแผนภูมิ ๒ จึงได้นำรายจ่ายของหมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวันมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการลดลงของรายจ่ายรวม พบว่า รายจ่ายในชีวิตประจำวันลดลง เนื่องมาจากรายจ่ายในส่วนค่ากินอยู่ลดลง ๐.๕๒ ล้านบาท ค่าใช้จ่ายยอบายมุขลดลง ๐.๔๔ ล้านบาท ค่าสาธารณูปโภคและการสื่อสารลดลง ๐.๑ ล้านบาท ดังแสดงในแผนภูมิ ๓

แผนภูมิ ๒ สัดส่วนรายจ่ายรวมของปี ๒๕๕๓

แผนภูมิ ๓ เปรียบเทียบรายจ่ายที่ลดลงในหมวดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

สมชาย และสมปอง สมุดรีรำ ครอบครัวต้นแบบวิถีพอเพียง

"การดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสามารถช่วยลดรายจ่ายในระดับครัวเรือนได้คือ มีการผลิตของใช้ในครัวเรือนใช้เอง ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนจากการพึ่งตนเองโดยใช้ทรัพยากรดินเป็นหลัก"

ที่ดินทำกินของครอบครัวสมุดรีรำได้มีการแบ่งทำเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งปลูกเพื่อขาย อีกส่วนปลูกไว้เพื่อบริโภค ข้าวที่ทำไว้ขายจะใช้อินทรีย์ผสมผสานกับปุ๋ยเคมี เพื่อกระตุ้นผลผลิตให้มีคุณภาพ และปริมาณที่สูงขึ้น ส่วนข้าวที่ทำไว้บริโภคจะทำเฉพาะอินทรีย์เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ยังแบ่งพื้นที่ สำหรับปลูกมันสำปะหลัง และมีพื้นที่ให้เช่า สามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างพออยู่พอกินอย่างไม่ขัดสน แต่ครอบครัวก็ยังมองเห็นความสำคัญของการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรอินทรีย์มาใช้ในการดำรงชีวิต

สมาน กาวรสาลี คนต้นแบบวิถีพอเพียง

"การที่ออกไปประชุมหรือศึกษาดูงานนอกพื้นที่ ความรู้จะได้ที่ตัวเราคนเดียว และจะนำมาขยายผลให้กับชาวบ้านอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา"

ชีวิตของสมาน ตั้งแต่เด็กผ่านความยากลำบากมามากมาย ทั้งยังเคยถูกนายทุนกว้านซื้อที่ดินทำกินโดยใช้วิธีการบังคับขาย เมื่อทำมาหากินลำบากจึงเริ่มเป็นหนี้สินเพราะส่งลูกเรียน และนำเงินไปใช้เป็นเงินทุนทำการเกษตร เมื่อมารู้จักโครงการฯ พี่สมานได้นำความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาดูงานและอบรมมาใช้อย่างจริงจัง ทั้งการปลูกผักในครัวเรือนแบบใช้น้ำน้อย การใช้มุ้งกรองแสง ตายายล้อมไก่ เพื่อป้องกันการรบกวนจากไก่ที่เลี้ยงไว้ ทำปุ๋ยหมักใช้เอง ปลูกพืชแบบผสมผสาน โดยพี่สมานใช้หลักความจริงใจและความขยันหมั่นเพียรในการดำรงชีวิต มีการวางแผนการประกอบอาชีพและเป็นแกนนำที่มีจิตสาธารณะนับว่าเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลหนองหมากฝ้าย

ประเสริฐพร กาวรัมย์ คนต้นแบบวิถีพอเพียง

"ความสุขของครอบครัวคือ การได้พูดคุย การได้ปรึกษาหารือ ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน"

ประเสริฐพร เข้าร่วมประชาคมกับโครงการฯ เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่น่าสนใจ และอยากศึกษาว่าสามารถทำได้จริงหรือไม่ เมื่อได้ไปศึกษาดูงานที่แพรทนามแดง และนำความรู้ที่ได้มาบูรณาการกับความรู้ที่ตนเองและครอบครัวมีอยู่ เมื่อนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ก็เห็นความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต เช่น ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เรียนรู้การเลี้ยงหมูหลุม ปลูกผักหลากหลายชนิดไว้กินเอง นอกจากนี้ พี่ประเสริฐพรยังยึดหลักในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นคำสอนของพ่อแม่คือ การใช้จ่ายไม่เกินตัว ต้องคิดต้นทุนและความคุ้มค่าในการลงทุน วางแผนการประกอบอาชีพ มีเหตุมีผลมีความรอบคอบและรอบรู้ ใช้ความรู้ที่มีอยู่ในการวางแผน รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันโดยการออมทรัพย์ไว้กับกองทุนหมู่บ้าน ฝากธนาคารแบ่งเก็บไว้ที่บ้านส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นางมะลิ ภูเทษ

๒. นางละออง พงษ์ศรี

๓. นางสาวบุญช่วย สุ่มาศย์

๔. นางอรุณ พงษ์ศรี

๕. นางคำปุ่น มลีสกุล

๖. นางสาวสมร สุกตะพรหม

๗. นายเสถียร เตมีรัตน์

๘. นางสมปอง สมุคร์ิร่า

๙. นางทองใหม่ นันทเทศ

๑๐. นายสมศักดิ์ เบ้าคำ

๑๑. นางแอม เกษมสุข

๑๒. นางบุญถม โพธิรัตน์

๑๓. นางสาวทองทิพย์ เตมีรัตน์

๑๔. นางสนิท สายกระสุน

๑๕. นางสาวศรีคุณ ศรีคุณ

๑๖. นางสง่า ถาวรยิ่ง

๑๗. นางแถบ แกงขุนทด

๑๘. นางทองเลื่อน นันทชัย

๑๙. นางนิรุษ ประสิทธิ์ยุทธศิลป์

๒๐. นางสมพิศ ถาวรสุข

๒๑. นางอรรณ พิบูล
๒๒. นางแสงจันทร์ พรหมทิพย์

๒๓. นางโสภา อุ่มจิตร

๒๔. นางสุใจ พรหมศิริ

๒๕. นางสาวปาริชาติ พิขุนทด

๒๖. นายเฉลียว เหล่าโคง

๒๗. นายประเสริฐ ถาวรยิ่ง

๒๘. นางสาวบุญญา ถาวรยิ่ง

๒๙. นายสมศักดิ์ ทองจิต

๓๐. นายศิลป์ชัย พันธุ์ชมพู่

๓๑. นายวันชัย ถาวรยิ่ง

๓๒. นายประเสริฐพร ถาวรยิ่ง

๓๓. นางสาวอรุย์ วรรณครุฑ

๓๔. นางสาวพรทิพย์ คงมงคล

๓๕. นางวรรณมา ชุมพร

๓๖. นางสาวลี บุญส่ง

๓๗. นางสาวคำปุ่น ถาวรยิ่ง

๓๘. นางทอง พากักคี

๓๙. นางลำควน มากทรัพย์

๔๐. นายนพลธิ์ ประสิทธิ์ยุทธศิลป์

๔๑. นายพนพนธ์ ประสิทธิ์ยุทธศิลป์

๔๒. นางอรุณ ถาวรยิ่ง

๔๓. นางประกาแก้ว สว่างชื่น

๔๔. นางสาวบุญเรือง คะเนวัน

๔๕. นางบังอร เมื่อคำภู

๔๖. นางวรรณมา ชุมพร

๔๗. นางแหลม ทรายทอง

๔๘. นางทัศนี ถาวรสาลี

๔๙. นางสาวต้อย ศรีแก้ว

๕๐. นายปรีชา ออมสิน

๕๑. นางแอน แก้วกล้า

๕๒. นางบัวลอย สุขแสนสุข

๕๓. นางวินัย ถาวรสาลี

๕๔. นางพวงพันธ์ โสภา

๕๕. นางลำควน ทององค์

๕๖. นางสุภาพร ถาวรสาลี

๕๗. นางหนูพิน สุขแสนสุข

๕๘. นางจิณระรอน เหนือเกาะหวาย

๕๙. นางนิตยา กรินสูงเนิน

๖๐. นางสมพิษ แหวนองค์

๖๑. นางสาวกัลยา ทองจิต

๖๒. นางหมูน วันเที่ยง

๖๓. นายบุญยัง สว่างสาลี

๖๔. นายสุเมก สาระนั้น

๖๕. นางหลอด หนองงูเห่ล้อม

๖๖. นางภักดี พิขุนทด

๖๗. นายนิชา พันจันทิก

๖๘. นางกาญจนา ถาวรสาลี

๖๙. นางเตือนใจ เหนือเกาะหวาย

๗๐. นายคาว ธรรมวรรค์

๗๑. นายบุญพา แดงสูงเนิน

๗๒. นางบุญ ถาวรยิ่ง

๗๓. นางเชื่อน สภา

๗๔. นายสมบุญ คคี่สี

๗๕. นางสุภารัตน์ สงเคราะห์

๗๖. นางสมอ พรหมศิริ

๗๗. นางจันทร์เพ็ญ ตระลาการ
๗๘. นางรัตนา ใจประเสริฐ

๗๙. นางไสว สาโรจน์

๘๐. นางบุญจันทร์ กระแสเทพ

๘๑. นางราตรี พงษ์สมร

๘๒. นางทองลักษณ์ สุ่มาศย์

๘๓. นางสาวบังอร สว่างเวช

๘๔. นายสมหมาย คำสวรรค์

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายพรชัย ฤทธิ์แดง
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวรพา ผานิล
ที่ปรึกษาภาค	นายวิสูตร ยังพลันธ์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com